

Grunder för fristående examen

**YRKESEXAMEN FÖR EFTERBEARBETARE
INOM TRYCKMEDIA
2009**

Grunder för fristående examen

**YRKESEXAMEN FÖR EFTERBEARBETARE INOM
TRYCKMEDIA
2009**

© Utbildningsstyrelsen 2009

Edita Prima Oy

Helsingfors 2009

ISBN 978-952-13-4267-7 (häft.)

ISBN 978-952-13-4268-4 (pdf)

DNR **48/011/2009**

FÖRESKRIFT **Iakttas som förpliktande**

Datum: **9.10.2009**

Giltighetstid: **Fr.o.m. 1.1.2010 tillsvidare**

Rätten att meddela föreskriften följer av:

L 631/1998 13 § 2 mom

Upphäver föreskrift **27/011/2002, 13.5.2002**

Ändrar föreskrift

GRUNDERNA FÖR YRKESEXAMEN FÖR EFTERBEARBETARE INOM TRYCKMEDIA

Utbildningsstyrelsen har beslutat om grunderna för yrkesexamen för efterbearbetare inom tryckmedia. Examensgrunderna skall iakttas fr.o.m. 1.1.2010. Examensprestationer som påbörjats innan föreskriftens ikraftträdande kan fullföljas enligt grunderna dnr 27/011/2002 t.o.m. 1.1.2012.

Examenskommissionen och examensarrangören kan inte lämna examensgrunderna obeaktade eller avvika från dem.

När utbildning som förbereder för en fristående examen anordnas, beslutar utbildningsanordnaren om innehållet i utbildningen och ordnandet av utbildningen i enlighet med examensgrunderna. Den som deltar i utbildningen skall som en del av utbildningen beredas möjlighet att avlägga en fristående examen.

Generaldirektör

TIMO LANKINEN
Timo Lankinen

Undervisningsråd

PERTTI PITKÄNEN
Pertti Pitkänen

INNEHÅLL

Kapitel 1

Fristående examina.....	7
1.1 Anordnande av fristående examina.....	7
1.2 Avläggande av fristående examen.....	7
1.3 Grunderna för fristående examen.....	7
1.4 Personlig tillämpning i fristående examen.....	8
1.5 Bedömning av yrkesskickligheten i fristående examen.....	8
1.6 Betyg.....	8
1.7 Utbildning som förbereder för fristående examen.....	9

Kapitel 2

Uppbyggnaden av yrkesexamen för efterbearbetare inom tryckmedia.....	9
Examensdelarna.....	9

Kapitel 3

Kraven på yrkesskicklighet i yrkesexamen för efterbearbetare inom tryckmedia och grunderna för bedömningen.....	10
---	----

A) OBLIGATORISKA EXAMENSDELAR

3.1 Inledande av produktion.....	10
a) Krav på yrkesskicklighet.....	10
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	10
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	12
3.2 Efterbearbetningsproduktion.....	12
a) Krav på yrkesskicklighet.....	12
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	12
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	14
3.3 Avslutande av produktionsskedet.....	15
a) Krav på yrkesskicklighet.....	15
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	15
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	15
3.4 Grundläggande kunskaper i grafisk kommunikation.....	15
a) Krav på yrkesskicklighet.....	15
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	15
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	17

B) VALFRIA EXAMENSDELAR

3.5 Underhåll och reparation.....	17
a) Krav på yrkesskicklighet.....	17
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	17
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	18

3.6	Logistik inom efterbearbetningsproduktion	18
	a) Krav på yrkesskicklighet	18
	b) Mål och kriterier för bedömningen	18
	c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	18
3.7	Specialkunskaper i efterbearbetningsproduktion	19
	a) Krav på yrkesskicklighet	19
	b) Mål och kriterier för bedömningen	19
	c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	19
3.8	Användning av annan efterbearbetningsutrustning.....	20
	a) Krav på yrkesskicklighet	20
	b) Mål och kriterier för bedömningen	20
	c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	20
3.9	Användning av adresseringssystem	20
	a) Krav på yrkesskicklighet	20
	b) Mål och kriterier för bedömningen	20
	c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	21
3.10	Ibladning av tidningsbilagor.....	21
	a) Krav på yrkesskicklighet	21
	b) Mål och kriterier för bedömningen	21
	c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	21
3.11	Dubbelproduktion på klammerhäftnings- eller limbindningslinje.....	22
	a) Krav på yrkesskicklighet	22
	b) Mål och kriterier för bedömningen	22
	c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	22
3.12	Inbindning eller renovering av böcker för hand.....	22
	a) Krav på yrkesskicklighet	22
	b) Mål och kriterier för bedömningen	22
	c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	23
Bilaga Beskrivning av branschen och yrket		24

Kapitel 1

FRISTÅENDE EXAMINA

1.1 Anordnande av fristående examina

Examenskommissionerna som tillsätts av Utbildningsstyrelsen och består av representanter för arbetsgivare, arbetstagare, lärare och vid behov självständiga yrkesutövare ansvarar för anordnandet och övervakningen av fristående examina samt utfärdar examensbetyg. Examenskommissionerna gör ett avtal om anordnande av fristående examina med utbildningsanordnarna och vid behov med andra sammanslutningar och stiftelser. Fristående examina kan inte anordnas utan giltigt avtal med examenskommissionen.

1.2 Avläggande av fristående examen

Fristående examen avläggs genom att examinanderna vid examenstillfällena i praktiska arbetsuppgifter påvisar det kunnande som förutsätts i examensgrunderna. Varje examensdel ska bedömas skilt för sig. Bedömningen görs som ett samarbete mellan representanter för arbetsgivare, arbetstagare och undervisningssektorn. Inom branscher där det är vanligt med självständiga yrkesutövare tas även denna part i beaktande vid valet av bedömare. Bedömningen godkänns slutligen av examenskommissionen. Examensbetyg kan beviljas då examinanden har avlagt alla examensdelar som krävs med godkänt vitsord.

1.3 Grunderna för fristående examen

I examensgrunderna fastställs vilka delar och eventuella kompetensområden som hör till examen, uppbyggnaden av examen, den yrkesskicklighet som krävs i de olika examensdelarna, bedömningsgrunderna (målen och kriterierna för bedömningen) samt sätten att påvisa yrkesskicklighet.

En examensdel utgör ett delområde inom yrket som går att avskilja från den naturliga arbetsprocessen till en självständig helhet som kan bedömas. Kraven på yrkesskicklighet som beskrivs i de olika examensdelarna koncentrerar sig på de centrala funktionerna och verksamhetsprocesserna inom yrket samt på yrkespraxis inom den aktuella branschen. De omfattar även färdigheter som allmänt behövs i arbetslivet, till exempel sociala färdigheter.

Målen och kriterierna för bedömningen är härledda ur kraven på yrkesskicklighet. Målen för bedömningen anger de kunskapsområden som man vid bedömningen fäster särskild vikt vid. Definitionen av dessa mål underlättar också bedömningen av den aktuella arbetsprocessen. Bedömningen ska täcka alla de mål för bedömning som beskrivs i examensgrunderna. Kriterierna för bedömningen bestämmer den kvalitativa och kvantitativa nivån på en godkänd prestation.

Sätten att påvisa yrkesskicklighet innehåller preciserande anvisningar om avläggandet av examen. Yrkesskickligheten påvisas i allmänhet i autentiska arbetsuppgifter. Sätten att påvisa yrkesskicklighet kan innehålla direktiv för bl.a. hur en examensprestation vid behov kan kompletteras så att alla krav på yrkesskicklighet blir beaktade.

1.4 Personlig tillämpning i fristående examen

Utbildningsstyrelsen har utfärdat en särskild föreskrift om personlig tillämpning.

1.5 Bedömning av yrkesskickligheten i fristående examen

Vid bedömning av yrkesskickligheten är det viktigt att ingående och noggrant granska hur examinanderna visar att de kan det som examensgrunderna förutsätter i kraven på yrkesskicklighet för den aktuella examensdelen. Vid bedömningen tillämpas de bedömningskriterier som fastställts i examensgrunderna. Bedömarna ska mångsidigt använda sig av olika och i första hand kvalitativa bedömningsmetoder. Används endast en metod, blir resultatet inte nödvändigtvis tillförlitligt. Vid bedömningen beaktas bransch- och examensspecifika särdrag i enlighet med examensgrunderna. Om examinanderna har tillförlitliga utredningar om tidigare påvisat kunnande, granskar bedömarna hur de motsvarar kraven på yrkesskicklighet i examensgrunderna. Bedömarna föreslår för examenskommissionen att kunnandet erkänns som en del av examensprestationen. Examenskommissionen fattar det slutliga beslutet om erkännande av tidigare påvisat kunnande som tillförlitligt utretts.

Bedömning av yrkesskicklighet är en process där insamling av bedömningsmaterial och dokumentering av bedömning spelar en viktig roll. Representanter för arbetslivet och lärare gör på trepartsbasis en noggrann och mångsidig bedömning. Examinanderna ska klart och tydligt få veta hur bedömningsgrunderna tillämpas i deras eget fall. De ska också ges möjlighet att själva bedöma sina prestationer. Examensarrangören gör upp ett bedömningsprotokoll över examensprestationen för den aktuella examensdelen som undertecknas av bedömarna. Till en bra bedömningsprocess hör också att efter detta ge examinanderna respons på prestationerna. Det slutliga bedömningsbeslutet fattas av examenskommissionen.

Bedömare

De personer som bedömer examinandernas yrkesskicklighet ska ha god yrkeskunskap inom det aktuella området. Examenskommissionen och examensarrangören kommer överens om bedömarna i avtalet om anordnande av fristående examen.

Rättelse av bedömning

Examinanderna kan inom lagstadgad tid anhålla om rättelse av bedömning av den examenskommission som ansvarar för den aktuella examen.

En skriftlig begäran om rättelse riktas till examenskommissionen. Examenskommissionen kan efter att ha hört bedömarna besluta om en ny bedömning. Det går inte att genom besvär anhålla om ändring av examenskommissionens beslut som gäller rättelse av bedömning.

1.6 Betyg

Examenskommissionen beviljar examensbetyg och betyg för en eller flera avlagda examensdelar. Betyg över deltagande i förberedande utbildning ges av utbildningsanordnaren. Utbildningsstyrelsen har utfärdat direktiv om vilka uppgifter som ska framgå ur betyg för fristående examina, utbildning som förbereder för fristående examen och läroavtalsutbildning.

Betyg för en eller flera examensdelar ges på begäran. Examensbetyget, liksom betyget för en eller flera avlagda examensdelar, undertecknas av en representant för examenskommissionen och en representant för examensarrangören.

En anteckning om avlagd fristående examen i ett av Utbildningsstyrelsen godkänt yrkesbevis är ett intyg över avlagd examen som är jämförbart med ett examensbetyg. Examensarrangören skaffar och undertecknar yrkesbeviset. Yrkesbeviset är avgiftsbelagt för examinandan.

1.7 Utbildning som förbereder för fristående examen

Det går inte att ställa förhandsvillkor i fråga om utbildning för dem som deltar i fristående examina. Examina avläggs ändå huvudsakligen i samband med förberedande utbildning.

Förberedande utbildning ska anordnas i enlighet med examensgrunderna. Utbildningen och examenstillfällena ska planeras utgående från examensdelarna. Den som deltar i utbildning som förbereder för fristående examen ska ges möjlighet att delta i examenstillfällena och avlägga fristående examen som en del av utbildningen.

Kapitel 2

UPPBYGGNADEN AV YRKESEXAMEN FÖR EFTERBEARBETARE INOM TRYCKMEDIA

Examensdelarna

Yrkesexamen för efterbearbetare inom tryckmedia omfattar tre obligatoriska och åtta valfria examensdelar. För att få examensbetyg ska examinanderna avlägga tre obligatoriska och två valfria examensdelar. Examinander som inte avlagt grundexamen i grafisk kommunikation ska förutom dessa avlägga ytterligare en obligatorisk examensdel (punkt 4 nedan).

En av de valfria delarna kan bestå av en valfri examensdel ur någon annan yrkesexamen inom grafisk kommunikation, förutsatt att delen inte ingår i yrkesexamen för efterbearbetare inom tryckmedia.

De obligatoriska examensdelarna är:

1. Inledande av produktion
2. Efterbearbetningsproduktion
3. Avslutande av produktionsskedet.

Den obligatoriska delen för examinandere som inte avlagt grundexamen i grafisk kommunikation är:

4. Grundläggande kunskaper i grafisk kommunikation.

De valfria examensdelarna är:

5. Underhåll och reparation
6. Logistik inom efterbearbetningsproduktion

7. Specialkunskaper i efterbearbetningsproduktion
8. Användning av annan efterbearbetningsutrustning
9. Användning av adresseringssystem
10. Ibladning av tidningsbilagor
11. Dubbelproduktion på klammerhäftnings- eller limbindningslinje
12. Inbindning eller renovering av böcker för hand

Yrkesexamen för efterarbetare inom tryckmedia kan avläggas i olika produktionsmiljöer: efterbearbetning med fristående utrustning, maskinell efterbearbetningslinje eller packsalslinje för tidningar. Kraven på yrkesskicklighet är de samma inom alla områden. Produktionsmiljön ska anges i examensbetyget under punkten Ytterligare uppgifter.

Vid efterbearbetning med fristående utrustning utför efterarbetaren vanligtvis efterbehandling inom arktrycksproduktion eller motsvarande med fristående efterbearbetningsutrustning eller på kortare maskinlinjer.

I arbete vid en maskinell efterbearbetningslinje ansvarar efterarbetaren i allmänhet för en omfattande limbindnings- eller klammerhäftningslinje inom produktion av tidskrifter, broschyrer eller böcker eller för en motsvarande linje.

Vid en packsalslinje för tidningar övervakar, styr och följer efterarbetaren med strömmen av tidningar via olika arbetskedan, såsom adressering, skärning, ombrytning, ibladning av bilagor och buntning till transportfärdig produkt.

Kapitel 3

KRAVEN PÅ YRKESSKICKLIGHET I YRKESEXAMEN FÖR EFTERBEARBETARE INOM TRYCKMEDIA OCH GRUNDERNA FÖR BEDÖMNINGEN

A. OBLIGATORISKA EXAMENSDELAR

3.1 Inledande av produktion

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanderna kan redogöra för företagets verksamhetsprinciper.	Företagets verksamhetssystem Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • beskriver företagets affärsidé och organisation samt värderingar • beskriver de ekonomiska principerna i företaget • förklarar kostnadsstrukturen i trycksaker • redogör för kvalitetssystemens betydelse i företaget.
Examinanderna kan utföra de uppgifter och arbetskedan som anknyter till mottagningen av ett arbete.	Mottagning av arbete Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • sköter de uppgifter och arbetskedan som är förknippade med mottagning av ett ar-

	<p>bete enligt rådande praxis (t.ex. mottagande av uppgifter om arbetet, kontroll av uppgifternas riktighet och rapportering om inledandet av arbetet).</p>
<p>Examinanderna kan bedöma om en produkt går att efterbearbeta.</p>	<p>Bedömning av möjligheter till efterbearbetning Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • samlar det material som kommer in för efterbearbetning enligt företagets praxis • bedömer produktens kvalitet och möjligheterna till efterbearbetning och drar nödvändiga slutsatser • fastställer produktionsresurserna som behövs i arbetet, t.ex. behovet av överark, reservblad • bedömer hur formatet, materialet, efterbearbetningssättet, ibladningen etc. påverkar behovet av produktionsresurser.
<p>Examinanderna kan förbereda en produkt för efterbearbetning och välja de arbetssätt och vid behov den produktionsutrustning som bäst lämpar sig för arbetet.</p>	<p>Förberedande av produkter för efterbearbetning Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • förbereder och kontrollerar produkten, bl.a. ark, språkversioner och liknande • väljer de arbetssätt som bäst lämpar sig för arbetet • väljer vid behov den produktionsutrustning som bäst lämpar sig för arbetet.
<p>Examinanderna kan hantera de material som används vid efterbearbetning.</p> <p>Examinanderna vet hur materialen inverkar på möjligheten att efterbehandla den egna produkten.</p>	<p>Materialkännedom Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • ser till att alla material som behövs finns tillgängliga (baspapper, lim, omslag m.m.) • hanterar olika material rätt med beaktande av arbets säkerhet och miljö. <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kontrollerar materialet i produkten och märker om materialet förutsätter specialåtgärder eller särskild uppföljning under produktionen • bedömer hur tryckmaterialen (t.ex. papper, färger, lack) påverkar möjligheterna till efterbehandling av produkten och hur de beter sig vid efterbearbetningen.

<p>Examinanderna kan förbereda ett arbete och den produktionsutrustning som behövs.</p>	<p>Inledning av produktion Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • ställer i ordning produktionsutrustningen på det sätt som arbetet förutsätter • ställer i ordning utrustningen med beaktande av arbetarskyddsföreskrifter, använder t.ex. lämplig personlig skyddsutrustning samt maskin- och apparatskydd • identifierar problem då de ställer i ordning utrustningen och försöker lösa problemen.
---	---

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet i examensdelen Inledande av produktion i autentisk arbetsmiljö i samband med normala arbetsuppgifter. Också skriftliga framställningar och muntliga diskussioner kan användas som stöd för bedömningen. Examinandens självvärdering kan användas för att precisera bedömningen av yrkesskickligheten. Vid behov kan yrkesprovet avläggas i flera delar eller på flera platser, förutsatt att yrkesskickligheten påvisas i den omfattning som examensgrunderna förutsätter.

3.2 Efterbearbetningsproduktion

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanderna kan fungera i arbetsgemenskapen.</p> <p>Examinanderna har de språkkunskaper som behövs i arbetet.</p>	<p>Arbetsgemenskap Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • samarbetar med företagets personal och vid behov med kunderna • beaktar upphovsrätten i sitt arbete • beaktar datasäkerheten och tystnadsplikten i sitt arbete • bedömer sin egen yrkeskompetens och sina möjligheter att utbilda sig och utvecklas inom branschen • ger konstruktiv respons • klarar sig i arbetet på det språk som används i företaget • känner till branschterminologin • iakttar gemensamma verksamhetsregler. <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår muntliga och skriftliga arbetsbeskrivningar på svenska eller finska och på engelska.

<p>Examinanderna är insatta i företagets praxis när det gäller arbetssäkerhet och miljövard.</p>	<p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • redogör för företagets praxis i fråga om arbetssäkerhet och miljövard.
<p>Examinanderna uppfattar produktionsprocessen i sin helhet och sitt eget arbetsskede i den.</p> <p>Examinanderna kan i alla arbetsskeden handla miljömedvetet och med beaktande av arbetssäkerheten.</p>	<p>Kännedom om produktionsprocessen Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • finjusterar vid behov produktionen genom att planera arbetsgången med sin egen utrustning • klarlägger produktens framställningsprocess och beaktar de föregående arbetsskedena och övriga faktorer som påverkar möjligheterna att efterbearbeta produkten • beaktar i sitt arbete de produktionsskedena som följer efter det egna arbetsskedet. <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • identifierar riskfaktorer i den egna arbetsmiljön, såsom riskerna med tanke på arbetet, produkten (t.ex. hygien) och miljön. • handlar i alla arbetsskeden på ett säkert och miljömedvetet sätt.
<p>Examinanderna behärskar den produktionsutrustning de använder och underhållet av den.</p>	<p>Kännedom om efterbearbetningsutrustningen Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår hur utrustningen fungerar och är konstruerad, identifierar de vanligaste störningarna/felen och kan dra slutsatser om orsakerna till dem (t.ex. behov av rengöring, fel i apparaturen) • redogör för det driftunderhåll ytterom produktionen som hör till användaren, t.ex. veckorengöringar • beskriver företagets praxis för felrapportering och underhåll när det gäller den egna utrustningen • byter och/eller justerar vid behov de slitagedelar i sitt arbete som hör användaren till.
<p>Examinanderna behärskar självständigt den grundläggande efterbearbetningsproduktionen i sin arbetsmiljö.</p>	<p>Efterbearbetningsproduktion Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • beslutar när iordningsställandet avslutas och produktionen börjar genom att godkänna eller låta godkänna en produkt enligt företagets praxis och redogör för

	<p>kriterierna för en godkänd produkt</p> <ul style="list-style-type: none"> • arbetar i lämpligt tempo produktivt och effektivt och följer arbetarskyddsföreskrifterna • följer med produktionen, drar slutsatser om nödvändiga åtgärder och vidtar dem • identifierar problem i produktionen och reagerar på dem • följer med produktens kvalitet under produktionen och vidtar vid behov korrigerande åtgärder • följer arbetarskyddsföreskrifterna i sitt arbete (använder exempelvis maskinernas skyddsanordningar).
--	--

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet i examensdelen Efterbearbetningsproduktion i autentisk arbetsmiljö i samband med normala arbetsuppgifter. Också skriftliga framställningar och muntliga diskussioner kan användas som stöd för bedömningen. Examinandens självvärdering kan användas för att precisera bedömningen av yrkesskickligheten.

Vid efterbearbetning med fristående utrustning påvisar examinanderna att de behärskar produktionen genom att de använder två olika slag av produktionsutrustning. För en falsmaskinskötare kan det vara en falsmaskin och en arkskärare. Examinanderna ska med en falsmaskin kunna utföra kors-, dragspels- eller rullfalsning och kunna använda perforeringskniven eller behärska motsvarande arbetskedan. Med en arkskärare ska examinanderna till exempel kunna göra ett skärprogram och skära. Med övrig fristående utrustning ska examinanderna beroende på maskinen påvisa sådant kunnande som motsvarar de tidigare nämnda exemplen.

Vid en maskinell efterbearbetningslinje påvisar examinanderna att de behärskar produktionen till exempel vid en limbindnings- eller klammerhäftningslinje inom produktion av tidskrifter, broschyrer eller böcker genom iläggning av ark, ibladning av bilagor samt renskärning och överlåtande av produkten eller med motsvarande arbetskedan.

Vid en packsalslinje för tidningar påvisar examinanderna att de behärskar produktionen till exempel genom användning av transportör, buntare och adresseringsmaskin samt hantering av buntarna.

3.3 Avslutande av produktionsskedet

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanderna behärskar uppgifterna som anknyter till produktionens slutskede.	Avslutande av produktionsskedet Examinanderna <ul style="list-style-type: none">• ställer i ordning allt efter produktionen, kör t.ex. ner och rengör maskinerna, snyggar upp omgivningen och motsvarande på ett effektivt, ekonomiskt och säkert sätt• redogör för rapporteringsrutinerna på arbetsplatsen i samband med att ett arbete avslutas eller blir färdigt och utför rapporteringen• genomför logistiska åtgärder för den efterbehandlade produkten, t.ex. förpackar och placerar den på en lastpall, lagrar och sänder den samt gör upp anknyttande dokument och rapporter, om det hör till efterbearbetarens uppgifter i företaget.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet i examensdelen Avslutande av produktionsskedet i autentisk arbetsmiljö i samband med normala arbetsuppgifter. Också skriftliga framställningar och muntliga diskussioner kan användas som stöd för bedömningen. Examinandens självvärdering kan användas för att precisera bedömningen av yrkesskickligheten.

3.4 Grundläggande kunskaper i grafisk kommunikation

Den här examensdelen är obligatorisk för de examinander som inte avlagt grundexamen i grafisk kommunikation.

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanderna kan benämna de vanligaste metoderna att framställa trycksaker och deras användningssyften.	Framställning av trycksaker Examinanderna <ul style="list-style-type: none">• redogör för olika tryck- och bindningsmetoder samt deras kostnadseffekt i olika trycksaker• beskriver ett ändamålsenligt sätt att framställa en trycksak• berättar om kvalitetskontroll och faktorer som påverkar trycksakens kvalitet.

<p>Examinanderna kan beskriva vilka faktorer som påverkar en trycksaks utseende.</p>	<p>Visuell planering Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • bestämmer typografi och utseende för en trycksak enligt användningsändamål • redogör för vilka faktorer som inverkar på trycksakens pris, läsbarhet, användningsändamål och budskap.
<p>Examinanderna kan beskriva arbetskedena vid framställning av tryckyta och deras betydelse.</p>	<p>Framställning av tryckyta Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • beskriver arbetskedena vid framställning av tryckyta och de program och apparater som vanligen används • definierar vilka faktorer som inverkar på trycksakens kvalitet vid framställningen av tryckyta, såsom trycktekniska inställningar, skärsmåner, marginaler, rasterteknik, utskriftsprofiler, framställning av tryckschablon etc.
<p>Examinanderna känner igen de material som vanligtvis används vid tryckningsarbete och deras egenskaper.</p>	<p>Materialens betydelse Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • redogör för principerna för framställning av de huvudsakliga råmaterial som används vid framställning av trycksaker • känner till materialegenskapernas inverkan och begränsningar vid framställningen av trycksaker • förklarar råvarornas inverkan på tillverkningskostnaderna för trycksaker • förstår betydelsen av hållbar utveckling och beskriver en trycksaks livscykel.
<p>Examinanderna har de datatekniska färdigheter som krävs i arbetslivet.</p>	<p>Kännedom om datateknik Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan skapa filer, namnge och flytta dem och känner till katalogstrukturer • använder e-post och söker den information som behövs på webben • kan överföra information till en server • använder ett valfritt textbehandlings-, kalkyl- och grafikprogram • använder olika lagringsverktyg och -format • installerar och avinstallerar dataprogram och kringutrustning.

<p>Examinanderna kan arbeta i enlighet med principerna för hållbar utveckling.</p>	<p>Miljömedvetenhet Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • redogör för miljökonsekvenserna av den grafiska industrin • strävar efter att spara energi • sorterar material och utrustning på ett miljövänligt sätt.
<p>Examinanderna förstår betydelsen av arbetssäkerhet då de arbetar.</p>	<p>Arbetssäkerhet Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till arbetarskyddsföreskrifterna inom den grafiska industrin • identifierar och förebygger säkerhetsriskerna på det ställe där de arbetar.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet i examensdelen Grundläggande kunskaper i grafisk kommunikation i en arbetsmiljö där examensprestationen går att genomföra. Också grupparbeten, rapporter eller andra skriftliga framställningar samt muntliga diskussioner kan användas som stöd för bedömningen. Examinandens självvärdering kan användas för att precisera bedömningen av yrkesskickligheten. Vid behov kan yrkesprovet avläggas i flera delar eller på flera platser, förutsatt att yrkesskickligheten påvisas i den omfattning som examensgrunderna förutsätter.

Den här examensdelen kan ersättas med en grundexamen i grafisk kommunikation.

B. VALFRIA EXAMENSDELAR

Examinanderna ska välja två valfria examensdelar. En av delarna kan bestå av en valfri examensdel ur någon annan yrkesexamen inom grafisk kommunikation, förutsatt att delen inte ingår i yrkesexamen för efterbearbetare inom tryckmedia.

3.5 Underhåll och reparation

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanderna behärskar driftunderhåll av efterbearbetningsmaskiner eller –maskinlinjer som är mer krävande än normala uppgifter som hör till en maskinskötare.</p>	<p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • utför självständigt de vanligaste förebyggande underhållsåtgärderna som anknyter till driftunderhållet • känner till och lokaliserar de vanligaste serviceobjekten • installerar de vanligaste slitagedelarna i maskinen.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet i examensdelen Underhåll och reparation i autentisk arbetsmiljö i samband med normala arbetsuppgifter. Också skriftliga framställningar och muntliga diskussioner kan användas som stöd för bedömningen. Examinandens självvärdering kan användas för att precisera bedömningen av yrkesskickligheten. Vid behov kan yrkesprovet avläggas i flera delar eller på flera platser, förutsatt att yrkesskickligheten påvisas i den omfattning som examensgrunderna förutsätter.

3.6 Logistik inom efterbearbetningsproduktion

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanderna behärskar logistiken för en efterbehandlad produkt samt anknytande åtgärder.	Examinanderna <ul style="list-style-type: none">• redogör för företagets praxis och anvisningar som berör logistik för trycksaker• genomför logistiska åtgärder för produkten i sin arbetsmiljö, t.ex. förpackar och placerar den på en lastpall, lagrar och sänder den• gör upp dokument och rapporter i anknytning till logistiken, såsom lager- och sändningsrapporter, fraktsedlar o.s.v.• använder de maskiner och apparater som behövs för pallning, förpackning, lagring eller sändning, såsom truck, bandningsmaskin eller motsvarande.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet i examensdelen Logistik inom efterbearbetningsproduktion i autentisk arbetsmiljö i samband med normala arbetsuppgifter. Också skriftliga framställningar och muntliga diskussioner kan användas som stöd för bedömningen. Examinandens självvärdering kan användas för att precisera bedömningen av yrkesskickligheten. Vid behov kan yrkesprovet avläggas i flera delar eller på flera platser, förutsatt att yrkesskickligheten påvisas i den omfattning som examensgrunderna förutsätter.

3.7 Specialkunskaper i efterbearbetningsproduktion

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanderna behärskar efterbearbetningsproduktion som kräver specialkunskaper.	Examinanderna <ul style="list-style-type: none">• genomför efterbearbetningsproduktion som kräver specialkunskaper genom att ställa i ordning och använda minst en tilläggsmodul, -apparat eller -linje i en efterbearbetningsmaskin eller -maskinlinje• bedömer, följer med och justerar vid behov produktens kvalitet genom åtgärder som produktionen förutsätter• förstår hur tilläggsutrustningen eller –linjen fungerar och är konstruerad och identifierar de vanligaste störningarna/felen och kan dra slutsatser om orsakerna till dem (t.ex. behov av rengöring, fel i apparaturen eller motsvarande).

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet i examensdelen Specialkunskaper i efterbearbetningsproduktion i autentisk arbetsmiljö. Också skriftliga framställningar och muntliga diskussioner kan användas som stöd för bedömningen. Examinandens självvärdering kan användas för att precisera bedömningen av yrkesskickligheten. Vid behov kan yrkesprovet avläggas i flera delar eller på flera platser, förutsatt att yrkesskickligheten påvisas i den omfattning som examensgrunderna förutsätter.

Vid efterbearbetning med fristående utrustning påvisar examinanderna att de har den yrkesskicklighet som krävs i den här examensdelen genom att de utför ett arbetsskede i produktens förädlingsprocess som förutsätter användning av en tilläggsmodul eller –apparat. Arbetsskeden med exempelvis falsmaskin är fönster-, kart- och limfalsning eller motsvarande.

Vid en maskinell efterbearbetningslinje påvisar examinanderna sin yrkesskicklighet i examensdelen genom att de utför ett arbetsskede i produktens förädlingsprocess som förutsätter användning av en tilläggsmodul eller -apparat vid maskinlinjen, såsom adressering, ibladning, styckeinplastning, användning av palleterare eller motsvarande.

Vid en packsalslinje för tidningar påvisar examinanderna sin yrkesskicklighet genom att de utför ett arbetsskede i tidningens förädlingsprocess, såsom kvartsfalsning, renskärning (trimning), upprullning, användning av lastningssystemet eller motsvarande.

3.8 Användning av annan efterbearbetningsutrustning

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanderna behärskar efterbearbetning förutom med sin vanliga arbetsutrustning dessutom med en annan efterbearbetningsutrustning.	Examinanderna <ul style="list-style-type: none">• ställer i ordning och förbereder arbetet med en annan efterbearbetningsutrustning• utför produktionsarbetet samtidigt som de bedömer, följer med och vid behov justerar produktens kvalitet• känner till grundkonstruktionen i efterbearbetningsutrustningen.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet i examensdelen Användning av annan efterbearbetningsutrustning i autentisk arbetsmiljö i samband med normala arbetsuppgifter genom att de använder en enkel maskinell efterbearbetningslinje, en del av en omfattande maskinell efterbearbetningslinje eller ett grundläggande produktionsmedel för efterbearbetning, såsom arkskärare, fals- och upptagningsmaskiner, stationshäftare, treknivsskärare, limbindare eller motsvarande.

Examinanderna visar att de behärskar produktion med ett annat produktionsmedel för efterbearbetning. De som sköter en stationshäftare påvisar till exempel att de behärskar grundläggande användning av falsmaskin, inklusive korsfalsning och reglering av valsar eller motsvarande. Också skriftliga framställningar och muntliga diskussioner kan användas som stöd för bedömningen. Examinandens självvärdering kan användas för att precisera bedömningen av yrkesskickligheten. Vid behov kan yrkesprovet avläggas i flera delar eller på flera platser, förutsatt att yrkesskickligheten påvisas i den omfattning som examensgrunderna förutsätter.

3.9 Användning av adresseringssystem

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanderna kan använda ett adresseringssystem.	Examinanderna <ul style="list-style-type: none">• redogör för verksamhetsprincipen för adresseringssystemet• kan bearbeta adressfiler på det sätt som produkten kräver• justerar adressutskriften och adressmaskinen• framställer en produkt med adress samtidigt som de bedömer, följer med och vid

	behov justerar produktens kvalitet <ul style="list-style-type: none"> • arbetar i lämpligt tempo produktivt och effektivt och följer arbetarskyddsföreskrifterna.
--	--

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet i examensdelen Användning av adresserings-system i autentisk arbetsmiljö i samband med normala arbetsuppgifter. Också skriftliga framställningar och muntliga diskussioner kan användas som stöd för bedömningen. Examinandens självvärdering kan användas för att precisera bedömningen av yrkesskickligheten. Vid behov kan yrkesprovet avläggas i flera delar eller på flera platser, förutsatt att yrkesskickligheten påvisas i den omfattning som examensgrunderna förutsätter.

3.10 Ibladning av tidningsbilagor

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanderna behärskar processen för ibladning av bilagor i tidningar.	Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • redogör för principerna för ibladning av bilagor i tidningar • ställer i ordning ibladningsutrustningen • framställer en tidning med bilagor samtidigt som de bedömer, följer med och vid behov justerar produktens kvalitet • arbetar i lämpligt tempo produktivt och effektivt och följer arbetarskyddsföreskrifterna.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet i examensdelen Ibladning av tidningsbilagor i autentisk arbetsmiljö i samband med normala arbetsuppgifter. Också skriftliga framställningar och muntliga diskussioner kan användas som stöd för bedömningen. Examinandens självvärdering kan användas för att precisera bedömningen av yrkesskickligheten. Vid behov kan yrkesprovet avläggas i flera delar eller på flera platser, förutsatt att yrkesskickligheten påvisas i den omfattning som examensgrunderna förutsätter.

3.11 Dubbelproduktion på klammerhäftnings- eller limbindningslinje

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanderna behärskar dubbelproduktion på klammerhäftnings- eller limbindningslinje.	Examinanderna <ul style="list-style-type: none">• redogör för principerna för dubbelproduktion• förklarar hur produkter som efterbehandlas med dubbelproduktion alternativt enkel produktion skiljer sig från varandra i fråga om montage och tryckning• ställer i ordning utrustningen för dubbelproduktion• genomför dubbelproduktionen samtidigt som de bedömer, följer med och vid behov justerar produktens kvalitet• arbetar i lämpligt tempo produktivt och effektivt och följer arbetarskyddsföreskrifterna• identifierar problem i dubbelproduktionen och reagerar på dem.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet i examensdelen Dubbelproduktion på klammerhäftnings- eller limbindningslinje i autentisk arbetsmiljö i samband med normala arbetsuppgifter. Också skriftliga framställningar och muntliga diskussioner kan användas som stöd för bedömningen. Examinandens självvärdering kan användas för att precisera bedömningen av yrkesskickligheten. Vid behov kan yrkesprovet avläggas i flera delar eller på flera platser, förutsatt att yrkesskickligheten påvisas i den omfattning som examensgrunderna förutsätter.

3.12 Inbindning eller renovering av böcker för hand

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanderna kan binda in eller renovera böcker för hand.	Examinanderna <ul style="list-style-type: none">• förklarar i huvuddrag teknikerna och arbetsskedena vid inbindning och renovering av böcker för hand• binder in eller renoverar en bok för hand• vid inbindning för hand: häftar eller binder in ett block, förbereder blocket för nästa arbetsskede, framställer pärmen,

	<p>fogar samman blocket och pärmen och efterbehandlar boken eller</p> <ul style="list-style-type: none"> • vid renovering för hand: utreder behovet av renovering samt nödvändiga åtgärder i enlighet med det tidigare bidningssättet och genomför renoveringen som ska vara mera omfattande än renovering av enstaka ark.
--	---

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet i examensdelen Inbindning eller renovering av böcker för hand i autentisk arbetsmiljö i samband med normala arbetsuppgifter. Också skriftliga framställningar och muntliga diskussioner kan användas som stöd för bedömningen. Examinandens självvärdering kan användas för att precisera bedömningen av yrkesskickligheten. Vid behov kan yrkesprovet avläggas i flera delar eller på flera platser, förutsatt att yrkesskickligheten påvisas i den omfattning som examensgrunderna förutsätter.

Beskrivning av branschen och yrket

Grafisk kommunikation

Branschen grafisk kommunikation erbjuder produkter och tjänster för produktion och förmedling av information, åsikter och upplevelser. Affärsverksamheten inom branschen är indelad i produktion av innehåll och teknisk framställning för olika publiceringsformat. Den grafiska industrin har koncentrerat sig på teknisk framställning av kommunikationsprodukter. Exempel på produkter som framställs inom grafisk industri är tidskrifter och tidningar, böcker och reklamtrycksaker samt förpackningar, klistermärken och etiketter.

Inom kommunikationsindustrin sker en kraftig utveckling av produkter och produktionsmetoder. Under de senaste åren har elektroniska kommunikationsprodukter, exempelvis webbkommunikation, utvecklats vid sidan av grafisk kommunikation. Största delen av all masskommunikation är ändå fortfarande tryckt kommunikation. Många kommunikationskanaler och utnyttjande av samma innehåll i olika medier är en viktig utvecklingsfaktor som påverkar produktionsprocesserna inom branschen.

Den tekniska framställningen inom grafisk kommunikation indelas i framställning av tryckmaterial, d.v.s. framställning av trycktytor, tryckning samt efterbehandling, d.v.s. efterbearbetning av produkter.

Yrkesbeskrivning för efterbearbetare inom tryckmedia

Efterbearbetningen ger trycksaken dess slutliga form. Vid efterbearbetning vidareförädlas de halvfabrikat som kommer ur tryckpressen till färdiga produkter. Personer som avlagt yrkesexamen för efterarbetare inom tryckmedia arbetar till exempel med efterbehandling eller tidningsdistribution inom grafisk produktion av tidskrifter, böcker eller reklamtrycksaker.

Efterarbetare inom tryckmedia har mycket olika uppgifter beroende på branschen, företaget och arbetsmiljön. Efterbehandlingen av en produkt och hur krävande den är varierar beroende på produktionsmiljö och -utrustning. Utrustningen kan vara allt från små handdrivna, fristående apparater till omfattande, långt automatiserade maskinlinjer. Produktionsutrustningen består ofta av moduler, vilket innebär att tilläggsdelar kan fogas till basutrustningen och -linjerna, varvid produkterna kan vidareförädlas på olika sätt.

Efterarbetare inom tryckmedia ska kunna bedöma, övervaka och påverka kvaliteten på produkterna. De ska se till att produktionen löper så störningsfritt som möjligt och följaktligen känna till hur de maskiner som de ansvarar för är konstruerade och kunna sköta driftunderhållet av dem under produktionen. De ska också kunna använda de datasystem som styr maskinerna och produktionslinjerna i produktionen. I vissa produktionsmiljöer behövs också kunskaper om lager- och transportörsystem. Efterarbetare inom tryckmedia kan beroende på produktionen arbeta enskilt eller i små grupper.

Ett typiskt drag i efterbearbetning inom reklamtrycksproduktion och övrig arktrycksproduktion är att produkterna är mångskiftande och av varierande storlek och form. Efterarbetare inom tryckmedia utför de olika skedena i efterbehandlingen av produkter med fristående utrustning och på relativt korta maskinlinjer. Uppgifterna består ofta av arbetskedan i vidareförädlingen av de tryckta arken, såsom skärning och falsning, upptagning, trådhaftning, haftning, pärmframställning och inhängning. Arbetsuppgifterna är

omväxlande och omfattar allt från användning av maskiner till arbete för hand och förpackning av färdiga produkter. Arbetsuppgifterna och -stationerna växlar flexibelt enligt produktionsbehoven.

I produktionen av tidskrifter och böcker är slutprodukterna oftast klammer- eller limhäftade tidningar, alternativt böcker med mjuka eller hårda pärmar. Både tidningar och böcker kan också innehålla olika bilagor. Produkterna sätts samman av flera falsade tryckark, oftast på omfattande maskinlinjer, såsom limbindnings- eller klammerhäftningslinjer. Efterarbetaren ansvarar för verksamheten vid maskinlinjen. Många arbetsskeden som hör till efterbehandling utförs på maskinlinjer, till exempel sammansättning av falsade ark, hopfogning till produkt samt efterskärning. Även arbetsskeden som ibladning eller adressering sker vanligtvis vid samma maskinlinje med olika tilläggsmoduler.

Vid efterbearbetning inom tidningsproduktion sätts tidningsprodukterna som ofta innehåller bilagor ihop på packsalslinjer av de olika delarna som kommer ur tryckpressen. Efterarbetare övervakar, styr och följer med strömmen av tidningar via olika arbetsskeden, såsom adressering och buntning, ända till lastflaket på den bil som ska transportera tidningarna. Till efterbearbetarnas uppgifter kan också höra arbetsskeden som omfattar användning av linjer för kvartsfalsning, skärning eller ibladning och deras styrsystem. Ett typiskt drag inom tidningsproduktionen är att tidtabellen är mycket stram, eftersom tidningen oftast förutsätts vara hos beställaren morgonen efter att den tryckts.

Utbildningsstyrelsen har godkänt dessa examensgrunder med stöd av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

De fristående examina är examina som särskilt planerats och utvecklats för att avläggas av den vuxna befolkningen.

Planeringen och genomförandet av de fristående examina baserar sig på ett nära samarbete mellan sakkunniga inom undervisning och arbetsliv.

Utbildningsstyrelsen
Pb 380
00531 Helsingfors
tfn: 040 348 7555
www.utbildningsstyrelsen.fi